

**Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Факултет по журналистика и масова комуникация
Катедра „Комуникация и аудиовизуална продукция“**

РЪКОВОДСТВО

за изготвяне и защита на

ДИПЛОМНИ РАБОТИ

София, 2017

ПРОЦЕДУРА НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА

Определение	<ul style="list-style-type: none"> Дипломната работа е самостоятелно научно-теоретично или научно-приложно изследване, чрез което се показва наличие на специализирани знания, умение да се анализира и синтезира информация и да се правят обобщения.
Тематика	<ul style="list-style-type: none"> Отговаря на подготовката на студентите от специалността; Съответства на състоянието и перспективите в развитието на науката и техниката – актуалност; Темата се съгласува с научния ръководител и се предоставя за одобрение на Катедрения съвет.
Условия	<ul style="list-style-type: none"> Допускат се до защита на дипломна работа само положили всички изпити и завършили семестриално студенти. Учебен отдел извършва служебна проверка за допускане до защита.
Задължителни елементи на дипломния текст – образци	<p>На интернет страницата на ФЖМК са публикувани:</p> <ul style="list-style-type: none"> Предложение за тема на дипломна работа Заглавна страница на дипломна работа (образец) Декларация (примерен текст)
Подаване на предложение	<ul style="list-style-type: none"> Предложението за тема и научен ръководител на дипломната работа се попълва по образец. Адресирано е до ръководителя на Катедрата. Предложението се депозира при инспектора на Катедрата, който информира за датата на катедреното заседание, на което ще бъде разгледано.
Срок за подаване на предложение	<ul style="list-style-type: none"> За сесията през м. юли – през март За сесията през м. ноември – през май
Краен срок за предаване на дипломните работи	<p>Актуалната информация е на интернет страницата на ФЖМК: https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/universitet/t/fakulteti/fakultet po zhurnalistika i masova komunikaciya/studenti/uchebni proceduri i srokov_e</p>
Предаване на дипломната работа	<p>Предават се на инспектора на Катедрата:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2 подвързани екземпляра на дипломната работа, подписани от научния ръководител и дипломанта, придружени с декларация за оригиналност; 2 автореферата; 1 електронен носител с дипломната работа и автореферата във формат PDF или DOC. 1 паспортна снимка служебна бележка от библиотеката на ФЖМК
Изготвяне на диплома	<p>Отдел „Студенти“ издава предварително <i>Уверение за завършено висше образование.</i></p>

* За допълнителни административни въпроси се обръщайте към инспектора на Катедрата.

ПОДГОТОВКА НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА

Дипломната работа е специфичен тип академичен труд и научен текст. Най-характерното за нея е, че има стандартна структура и начин на оформяне и фиксиран в приблизителни граници обем.

Дипломантът трябва да е запознат предварително с пътя, който го очаква. Това означава и психически да е подготвен за етапите на своята дипломна работа:

- I. Свободен избор на тема на дипломната работа и на научен ръководител.
- II. Одобряване от Катедрения съвет на предложение за тема на дипломната работа и научен ръководител.
- III. Разработване на план-концепция за изследването.
- IV. Провеждане на изследването.
- V. Анализ на резултатите и формулиране на научните изводи.
- VI. Оформяне на ръкописа.
- VII. Изготвяне на Автореферат.
- VIII. Предаване на завършената дипломна работа.
- IX. Подготовка за защита.
- X. Защита.

Предложение за дипломна работа

В предложението по образец се посочва желанието на студента да разработва дипломна работа в Катедрата, темата на разработката и научния ръководител, който трябва да е дал съгласието си писмено на същата бланка. За тази цел темата трябва да се съгласува предварително с бъдещия научен ръководител. Всяко предложение се обсъжда и одобрява от катедрения съвет.

Избор на тема

Темата на бъдещата дипломна работа трябва да съдържа изследователски проблем, който е разрешим и който е адекватен по трудност на силите на дипломанта. Проблемът е съдържателната характеристика на темата, а самата тема уточнява и локализира (определя границите на) проблема в ситуацията на изследването.

Към формулировката на темата на изследването се отправят изискванията:

- да е максимално ясна – да не допуска двузначно тълкуване;
- да не бъде обща, а да е концентрирана върху предмет на изследването;
- да не е широка, а да обхваща тесен кръг от проблеми;
- да е актуална – да съществува необходимост от разработването ѝ;
- да е полезна – да предполага социален и/или икономически ефект.

ПРОЕКТ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Проектът на изследването (изследователска програма) определя общата стратегия на научното търсене и включва взаимосвързани и взаимозависими дейности.

Заглавие

Формулировката на сполучливо заглавие има много голямо значение за целия труд. То привлича вниманието на читателя, по него той взема решение за четене. За това и към него се отправят изисквания като: да е изразително и оригинално; да е максимално информативно – да дава представа за съдържанието на труда, за основната идея, за предмета и периода на изследване; да засяга само същността на темата; да е пределно кратко и просто по конструкция. Ако последното трудно може да се постигне, по-добре е да се съчетае с **подзаглавие**, което допълва и доразвива основното. Работата по заглавието започва още с определянето на темата на изследването, но на окончателния вариант авторът се спира едва преди отпечатването на труда. През останалото време има **работно заглавие**, което непрекъснато се уточнява. Препоръчително е да се запишат няколко формулировки на заглавието, а крайното решение да се вземе след консултации с Катедрения съвет.

Основен проблем

С избора на проблем дипломантът прави първата си крачка в изследователската посока. Проблемът е основният **въпрос** или група въпроси, отговорите на които трябва да бъдат дадени в хода на изследването. Под научен проблем се разбира такъв въпрос, чийто отговор не е налице в натрупаното в социума научно знание. Ако знаем, че има нещо **неизвестно** за обекта, например причините за някои негови прояви или начините за връзка между елементите му, вече имаме т.нар. проблемно знание.

Обект и предмет

Обектът на изследването е определена област от реалността, включена в процеса на научното познание. Един и същ обект може да е подложен едновременно на различни изследвания. Отделянето на обекта става на основата на анализа на проблема на изследването. Например, обект на комуникационните изследвания може да бъде комуникационният процес като цяло или неговите структурни компоненти; съвкупността от връзки и отношения между комуникационния процес и останалите социални процеси и т.н.

Под **предмет** на изследването се разбират тези съществени свойства и отношения на обекта, познаването на които е особено важно за решаването на теоретичния или практическия проблем. Предметът предполага обекта, но не съвпада с него – той е негов аспект, негов ракурс; той обозначава границите, в които обектът се изучава в конкретното изследване (качествени,

времеви, пространствени). В предмета трябва да проличи новото, което се привнася от изследователя.

Цел и задачи

Целта на изследването лаконично изразява основното намерение спрямо предмета на изследване, което се търси, което трябва да се докаже, достигне. Тя отразява проблемните аспекти на темата и представя прогнозираното състояние на обекта, предполагаемия резултат, показва как ще се промени ситуацията, когато целта се постигне. Глаголът е ключов при формулирането на целта на дипломната работа – дефакто глаголът е целта. Например: *трудът си поставя за цел да докаже, че ...; да изгради ...; да разкрие (механизъм); да открие ...; да установи (зависимост); да получи; да създаде ...; да разработи; да обоснове (ефективността от внедряване на нещо), да обясни (причинно-следствените връзки)* и т.н.

Задачите на изследването произтичат от целта и трябва да осигурят пътя до реализирането ѝ. Те отразяват логиката на изследването – определена последователност от действия, минимализирани и степенувани по важност (дърво на целите) и поэтапно разположени във времето. Обикновено в една дипломна работа се формулират 3-4 основни задачи.

Методологичен инструментариум

В зависимост от особеностите на предмета на изследването с помощта на научния ръководител се определят методите на научното изследване.

I. Общонаучни	II. Специфични
<p>A) Методи на емпирично изследване</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наблюдение (вкл. участващо наблюдение) 2. Сравнение 3. Измерване 4. Броене 5. Експеримент <p>Б) Методи на теоретичното изследване</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. От абстрактно към конкретно 2. Хипотетичен 3. Логически 4. Мисловен експеримент 5. Идеализация 6. Формализация 7. Аксиоматизация <p>В) Комбинирани методи (общологични)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Абстрахиране 2. Анализ 3. Синтез 	<p>A) Частнонаучни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Математически 2. Физически 3. Химически 4. Исторически 5. Археологически 6. Биологически 7. Технически 8. Социологически 9. Статистически 10. Лингвистични 11. Психологически 12. Хуманитарни, например: <ol style="list-style-type: none"> а) документен метод (анализ и сравнение на документи, източници, артефакти); б) анализ на съдържанието или контент анализ; в) социометрични методи; г) интервю, анкета, беседа;

<p>4. Индукция 5. Дедукция 6. Аналогия 7. Класификация 8. Моделиране 9. Системни методи 10. Исторически метод 11. Обобщение</p>	<p>д) тест; е) симулационен метод (тренинг); ж) хуманитарно моделиране (делови игри) Б) Дисциплинни В) Интердисциплинни Г) Мултидисциплинни (комплексни)</p>
--	---

ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА

Информационното осигуряване на изследването има две съдържателни страни – проучване на източниците на научна информация (публикациите и непубликуваните документи) и проучване на практиката.

Проучване на информационните източници

Съществуват два основни масива от документални източници на научна информация. В информационната наука се наричат първични и вторични.

Първични източници:

- Непубликувани (отчети, дисертации, дипломни работи, депонирани ръкописи, архивни единици, преводи, технологична документация, рационализаторски предложения и др.);
- Публикувани: непериодични – монографии, сборници, научни издания, научно-популярни, материали от научни конференции, официални издания, статистически сборници; периодични – списания, вестници, реферативни журналы, дайджест; продължаващи – научни трудове, научни записки, сборници, бюлетини, известия, годишници; специални издания – патентно-лицензионни, нормативно-технически, алгоритми и програми, планово-отчетни, рекламни.

Вторични източници:

- Информационни издания – реферативни журналы, сигнална информация, експрес-информация, обзори (референтни, аналитични);
- Справочни издания – енциклопедии (обща, универсални, отраслови), справочници, речници (енциклопедични, тематични, терминологични, тълковни, двуезични, многоезични, етимологични);
- Каталогзи и картотеки – електронен каталог, азбучен, систематичен, предметен, заглавен, своден; тематична и систематична картотека, картотека-персоналия, картотека на рецензии и т.н.
- Библиографски издания – непериодични и периодични.

Основни канали за информационно търсене

Електронни и онлайн каталози на библиотеки в България:

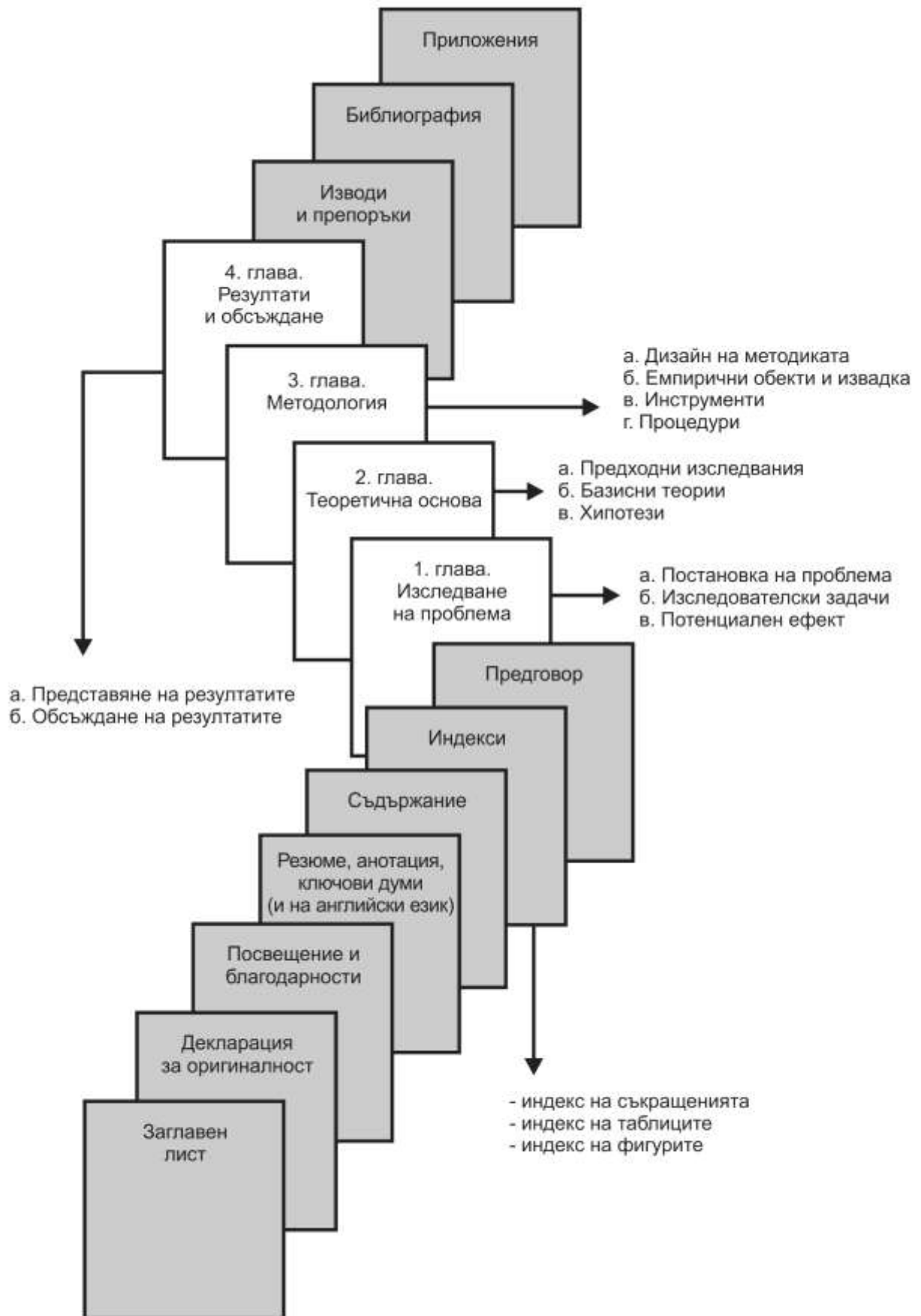
- ☞ BOOKS IN PRINT: Национален регистър на издаваните книги в България: <http://www.booksinprint.bg>
- ☞ COBISS: Национален своден каталог: <http://www.bg.cobiss.net>
- ☞ NALIS: Обединен каталог на университетските библиотеки: <http://www.nalis.bg>
- ☞ Университетска библиотека на СУ: <http://libsu.uni-sofia.bg/primosearch.html>
- ☞ Централната библиотека на БАН: <http://aleph.cl.bas.bg/ALEPH>

Онлайн каталози и архиви на световните библиотеки:

- ☞ OCLC Worldcat: <http://worldcat.org/wcpa/oclc>
- ☞ Karlsruhe Virtual Catalogue: <http://www.ubka.uni-karlsruhe.de/hylib/en/kvk.html>
- ☞ Library of Congress (CAИ): <http://catalog.loc.gov>
- ☞ World Digital Library: <http://www.wdl.org>
- ☞ Internet Archive (texts, audio, moving images, and software): <http://www.archive.org>
- ☞ Google Scholar (Google Наука): <http://scholar.google.bg>
- ☞ Google Books: <http://books.google.com>
- ☞ The European Library: <http://search.theeuropeanlibrary.org>
- ☞ EUROPEANA: <http://dev.europeana.eu>
- ☞ ELIBRARY: <http://www.elibrary.com>
- ☞ British Union Catalog: <http://www.portico.bl>
- ☞ British Library Integrated Catalogue: <http://www.bl.uk>
- ☞ BookFinder: <http://www.bookfinder.com>
- ☞ Российская Государственная библиотека: <http://www.rsl.ru>

СТРУКТУРА НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА

Дипломната работа, като всеки научен текст, задължително включва **научнометодичен слой** – съдържание, предговор, заключение (изводи и препоръки), използвани източници (не само цитирани заглавия), приложения. Една дипломна работа обикновено е структурирана в **три** или **четири глави** (приблизително равни по обем съгласно изискването за вътрешен баланс), от които първата е посветена на очертаването на обекта на изследването и постановката на проблема в теорията и практиката, втората съдържа очертаванията на предмета с програмата на изследването му, а третата представя получените от автора резултати и техния анализ и обсъждане (при някои теми – приложен проект). При проектирането на структурата на дипломната работа е желателно съобразяването с БДС ISO 7144:2011 „Оформяне на дисертации и подобни документи“. На схемата е показана максимално разгърнатата структура (незадължителна).

Рубрикация на съдържанието

Рубрикацията е технически похват за субординация на съдържанието.

Съществуват две системи за последователна рубрикация – азбучно-номерационна (*alpha-numeric form*) и десетична (*decimal form*). Азбучно-номерационната структура се използва при теоретични разработки с минимум подраздели и подточки, т.е. с по-малко дробна структура. Десетичната структура използва само арабски цифри и се прилага при изследвания с по-детайлна структура. Десетичната е стандартната форма за научни и технически трудове.

Структура	Десетична рубрикация	Азбучно-номерационна рубрикация
ПЪРВА ГЛАВА	1.	I.
Първи параграф	1.1.	1.
Първа точка	1.1.1.	а)
ВТОРА ГЛАВА	2.	II.
Първи параграф	2.1.	1.
Първа точка	2.1.1.	а)

Обем на текста

Изискванията към обема на дипломната работа са следните:

- За ОКС бакалавър – 70 стандартни страници (отклонения 60-80 стр.)
- За ОКС магистър – 90 стандартни страници (отклонения 80-100 стр.)

Една стандартна страница е 1800 знака (30 реда на 60 знака на ред). Според особеностите на българския език една стандартна страница съдържа средно 300 думи.

Заглавна страница

Заглавната страница съдържа максимум информация в определената последователност:

- наименованието и местоположението на университета, към който е разработена тезата;
- катедрата и факултетът, в които е проведено изследването;
- заглавие на труда;
- пълното име на автора;
- име, академична длъжност и научна степен на научния ръководител;
- образователната степен, за която се кандидатства;
- специалността;
- датата на предаване и защита.

Съдържание

Съгласно БДС ISO 7144:2011 „Оформяне на дисертации и подобни документи“ списъкът със съдържанието се състои от заглавията на основните раздели на тезата и от всички приложения, придружени от номерата на страниците, на които се намират. Всички заглавия на отделните глави и параграфи трябва да съвпадат с формулировките им вътре в текста. Съкращения или друг тип редактирано изписване не се позволяват. Съдържанието обикновено се извежда в началото, непосредствено след заглавната страница.

Важно е да се знае, че някои елементи на труда – предговор, изводи и препоръки, заключение, библиография, приложения, показалци (индекси, указатели) не се номерират. Наричат се „нулеви глави“.

Предговор

Съгласно БДС ISO 7144:2011 „Оформяне на дисертации и подобни документи“ висшите училища могат да използват определени правила за представяне на съдържанието на предговора. Стандартът изрично уточнява разликата между предговор (англ. preface) и увод (англ. introduction), за да не се подменят или игнорират функциите им. Предговорът е въстъпителният компонент на научния труд, преди основния текст, докато уводът е началната част на основния текст.

Предговорът е елемент от научно-методичния апарат на дипломната работа. Целта му е в границите на около 4-6 страници да очертае програмата, алгоритъма и процеса на научната работа. Предговорът задължително трябва да включва следната информация: мотиви за предприемане на изследването, предмет, обхват, цел и задачи, както и благодарност за съдействие, например подкрепа (субсидии, стипендии) и консултации и дискусии с научни ръководители и колеги.

Примерна структура на предговор

I. Обща характеристика

Основания за избора на темата

Актуалност на темата

Разработеност на темата. Място в съвременните дискусии

Обществена и практическа потребност от изследването

Актуална теоретическа потребност от изследването

Обект на изследването

Предмет на непосредствен изследователски интерес

Основен проблем

Цел и задачи

Хипотеза

Ограничения в обхвата на изследването

Методика. Подход, методи и средства

Понятиен апарат

II. Структура и съдържание

Първа глава – анотация

Втора глава – анотация

Трета глава – анотация

Четвърта глава – анотация

III. Информационни източници и приложения

IV. Очаквани резултати

V. Очаквана новост, ефект от изследването, приложимост на резултатите

Изложението по тази структура е строго индивидуално, пряко детерминирано от типа и темата на изследването и се консултира задължително с научния ръководител.

Предговорът се пише през цялото време на създаването на труда. В началото той съществува в тезисен формат, а се написва окончателно, след като изследването е напълно завършено.

Заключение

По обем заключението се доближава до обема на предговора – 4-6 страници.

Заключението придава завършен вид на целия научен труд и е кратко повторение на изминатия път и сумиране на новооткритото – явления, признаци, взаимовръзки, зависимости и т.н. Тук се поднасят научните новини. Тъй като заключението продължава логическата линия на предговора, е добре последната редакция на предговора и заключението да се направи заедно.

- ✓ Заключението е симетрично на предговора.
- ✓ Нужна е стегнатост и тезисност.
- ✓ Желателно е да се структурира по **топоси** (с точки или чрез символни означения).
- ✓ Да се използват **глаголите** – очертани са, направено е, анализирани са, установени са, обобщени са, изведени са, структурирани са, изграден е модел на и т.н.
- ✓ Всяко обобщение и всеки извод да звучи като **резултат** от решение на задача, заявена като намерение в предговора.
- ✓ Да се формулира своеобразна самооценка на **приносите**, които да бъдат оценени и от рецензента и които да вдъхнат доверие у читателя (за да ги цитира в последствие). Приносите са заложи като научно очакване още в предговора като предполагаеми научни новини и приноси; прагматичен ефект от изследването; приложимост на резултатите.
- ✓ Преди финала се формулира **прогноза** за развитието на проблема и перспективи за следващи изследвания (идеалната ситуация е, когато дипломната работа е от типа проактивно, т.е. изпреварващо изследване).

✓ На финала се очертава възможната **приложимост** на научните резултати в практиката (тук е задължително да личи собствената преценка за стойността на изследването и за релевантността му спрямо реалната научна и практическа ситуация).

ЦИТИРАНЕТО

Препоръчва се съблюдаването на **БДС ISO 690:2011 Информация и документация. Ръководство за библиографски позовавания и цитиране на информационни ресурси**. В правописния речник на БАН (2012 г.) теоретичната част, озаглавена „Оформяне на библиографско цитиране“, е изготвена на базата на същия БДС¹.

Цитирането в дипломната работа на ФЖМК е въпрос на избор между две системи (стилове), различаващи се по начин на позициониране на чуждата информация в авторското изложение: номерационната система (*Vancouver Style*) или системата „автор–дата“ (*Harvard Style*)².

Номерационна система – Vancouver Style

Тази система е за природните, техническите и социалните науки. Позоваването в текста се прави чрез цифров индекс над реда и препратка под линия.

В текста:

„... според теорията на четенето¹³, ...“

Под линия:

¹ Цветкова, М. Четенето – антиманипулативен филтър. София: Gaberoff, 2000, с. 99.

Под линия при повторно и следващо цитиране на същия източник:

²¹ Цветкова, М. Четенето – антиманипулативен филтър, с. 124.

Под линия при непосредствено повторно цитиране на същия източник:

²² Пак там, с. 129.

Под линия, ако непосредственото повторно цитиране е от същата страница:

²² Пак там.

В библиографията (номерирани и в азбучен ред):

Библиография (Bibliography)

...

12. Георге, В. Телевизията и детето. Прев. от рум. ез. Кирил Синев. – София: Омофор, 2010. – 232 с.

13. Цветкова, М. Четенето – антиманипулативен филтър. – София: Gaberoff, 2000. – 150 с.

¹ Официален правописен речник на българския език. София: Просвета, 2012, с. 124-130 (676 с.)

² Двамата стила са наречени методи и се предлагат от двата стандарта за цитиране в България: БДС 17377-96. Библиографско цитиране и БДС ISO 690:2011. Ръководство за библиографски позовавания и цитиране на информационни ресурси.

14. Emerson, L. Reading. Writing. Interfaces: From the Digital to the Bookbound (Electronic Mediations). – Minneapolis: University of Minnesota Press, 2014. – 232 p.

...

Системата „автор–дата” – Harvard Style

Тази система е типична за хуманитарните науки (филология, литературознание, история, теология и т.н.). В текста се прави позоваване на „фамилия на автора + година + страница“. По системата „автор–дата” източниците в Библиографията не са номерирани, а са подредени според азбучния ред на имената на авторите (редната дума на библиографското описание), а заглавията на един и същи автор – според хронологията на изданията. Ако за една и съща годината трудовете на автора са повече от един, към обозначението на годината на издаване се прибавят малки букви по азбучен ред: (*Цветкова, 2000a*), (*Цветкова, 2000б*).

В текста:

„... (*Цветкова, 2000: 124*) ... ”

Което означава: „публикация на Цветкова от 2000 г. по Библиографията, цитирана страница 124”.

В Библиографията (само в азбучен ред):

Библиография (Bibliography)

...

Георге, В. (2010). Телевизията и детето. Прев. от рум. ез. Кирил Синев. – София: Омофор. – 232 с.

Цветкова, М. (2000). Четенето – антиманипулативен филтър. – София: Gaberoff. – 150 с.

Emerson, L. (2014). Reading. Writing. Interfaces: From the Digital to the Bookbound (Electronic Mediations). – Minneapolis: University of Minnesota Press. – 232 p.

...

БИБЛИОГРАФИЯ

Този раздел може да има различно наименование – „Библиография”, „Използвани източници”, „Цитирани източници”. Номерацията за целия списък е единна – от 1 до ~.

По структурата на списъка „Библиография”:

- Не се отделят печатни от интернет източници – дават се в общ ред, защото ученият използва съдържанието, а не хартията, а уеб публикуването вече има легитимен академичен статус.
- Не се отделят книги от статии – общият им тип е източници на научна информация.
- Отделят се само три типа източници:
 - а) нормативни актове (закони, директиви, наредби, правилници и др. под.)
 - б) научни публикации (книги, студии, статии)
 - в) аудио- и видео ресурси.

Източниците се описват според националните стандарти (БДС/ISO). Стандартите имат точни изисквания към пълнотата на библиографските описания. Затова е необходимо авторът да се запознае с тях, а при всяко затруднение да се търси помощта на компетентни лица – библиографи.

- ⇒ Пълните данни на български книги и статии могат да се вземат от Националния каталог COBISS: <http://www.bg.cobiss.net>
- ⇒ Пълните данни на чуждоезични източници могат да се вземат от глобалния каталог WorldCat: <http://www.worldcat.org>
- ⇒ Пълните данни на чуждоезични книги, филми, видео, аудио се търсят и чрез виртуалния каталог на Университета в Карлсруе: http://www.ubka.uni-karlsruhe.de/kvk_en.html

ПРИЛОЖЕНИЯ

В БДС ISO 7144:2011 „Оформяне на дисертации и подобни документи“ са добре формулирани изискванията към оформянето на приложенията в научен труд.

- Приложенията се номерират, предхождани от думата „Приложение“.
- Номерирането на приложенията трябва да бъде последователно и да продължава пагинацията на основния текст.
- Всяко приложение трябва да започва на нова страница.

В приложенията към дипломната работа се включват всички материали, без които изложението няма да бъде оцетено, но представляват интерес и самостоятелна научна ценност – текст, таблици, графики, инструментариум, инструкции, методични материали или материали, които допълват текста и подпомагат разбирането му – с илюстративен характер, големи таблици, статистически изчисления, лабораторни карти, паспорти на емпирични проучвания и др. Ако приложенията са с по-голям обем (библиографски указател, каталог или масив от интервюта, анкетни карти), могат да се оформят като отделен том.

ТЕХНИЧЕСКО ОФОРМЯНЕ

Общите правописни и пунктуационни правила при оформянето на части от текста (заглавие, подзаглавие, мото, заглавие на структурна част, абзац, рубрики) и на някои видове текст (текст в таблици; текст, придружаващ образно и графично представена информация; текст с цитат; текст с пряка и полупряка реч; текст на пиеса, либрето, сценарий; текст в тестови задачи с множествен отговор) са изложени в „Официален правописен речник на българския език“³. И в този аспект на научната работа е желателно спазването на БДС ISO 7144:2011 „Оформяне на дисертации и подобни документи“:

³ Официален правописен речник на българския език. Институт за български език на БАН. София: Просвета, 2012, с. 108-120.

□ **Начин на създаване.** Дипломните работи трябва да се представят в четивна форма – отпечатани на принтер. Буквите трябва да бъдат черни. Чертежите и скиците трябва да са направени с черно мастило.

□ **Хартия.** Хартията трябва да е бяла, с достатъчна плътност и качество, което позволява отпечатване, четене и микровъзпроизвеждане.

□ **Размер.** Машинописният ръкопис се представя във формат А4 (21x29 см).

□ **Полета.** Полетата трябва да са достатъчни и да не създават проблеми при подвързването и репродуцирането.

□ **Номериране на раздели, точки и подточки.** Номерирането трябва да бъде в съответствие с една от рубрикациите – десетична или азбучно-номерационна.

□ **Страници.** Номерирането на страниците трябва да бъде последователно, включващо и празните страници. Пагинацията се извършва с арабски цифри, като се започне от дясната страна на първия отпечатан лист. Заглавните листове се броят, но не се номерират.

Графични и визуални материали

Българският стандарт за оформяне на тези, дисертации и подобни документи БДС ISO 7144:2011 дава принципите на оформянето на илюстрации и таблици:

□ **Разположение.** Илюстрациите като чертежи, диаграми, фотографии, карти и таблици трябва да бъдат поставени близо до първото препращане към тях в текста. Когато обаче изследването съдържа голям брой илюстрации и/или таблици или многократни препратки към една и съща таблица и илюстрация, те трябва да се разполагат след текста.

□ **Представяне.** Копията на илюстрациите и таблиците трябва да бъдат четливи, дори когато са намалени. Цветните линии от оригинала се заменят в чернобелите копия с различно оформени линии. Илюстрации, които се налага да бъдат размножени или отпечатани отделно по технически причини (например при цветно възпроизвеждане), трябва да бъдат представени на отделни страници извън текста.

□ **Надписи и легенди.** Всяка илюстрация или таблица трябва да се придружава от кратък надпис след арабската цифра, с която е означена. Надписът на таблицата трябва да се изписва *над нея*. Легендата към илюстрация се дава *под нея*. Когато в текста се препраща към илюстрация или таблица, техните номера трябва да се предхождат от съкращенията "фиг." или "таб.". Източникът на всички неоригинални данни в илюстрация или таблица трябва да се посочва.

□ **Номериране.** Илюстрациите трябва да се номерират последователно с арабски цифри, обикновено без разграничаване на карти, чертежи, диаграми, отделни илюстровани страници и др. За картите, илюстрациите и таблиците трябва да се приложи отделна система на номериране.

Разстояния - 2,0 cm отгоре, 2,5 cm отдолу; 2,5 cm отляво; 1,5 cm отдясно.

Двустранно изравнени параграфи;

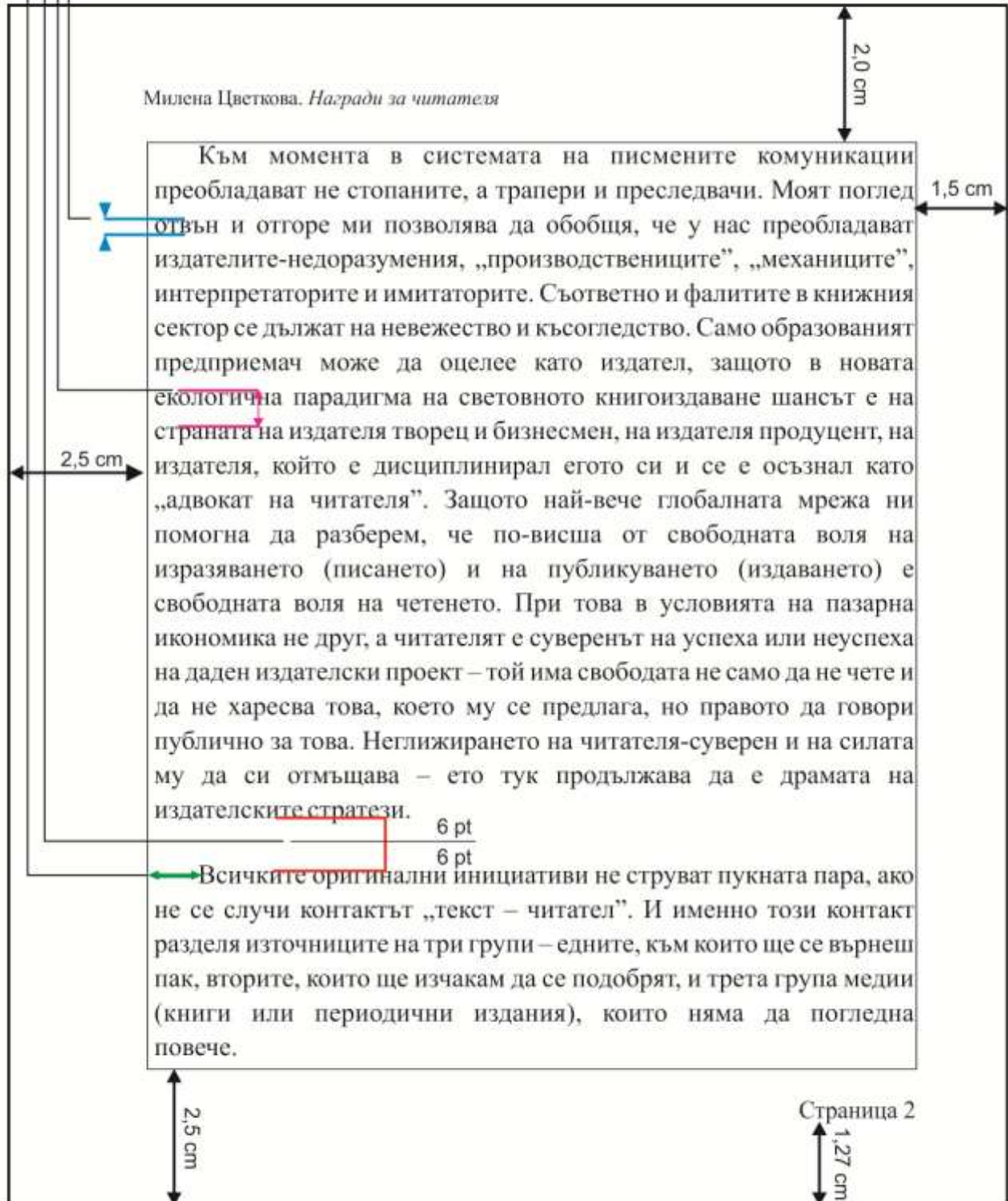
Първата линия на параграфа - 1 cm навътре;

Междупараграфно разстояние - отгоре и отдолу 6 pt;

Междуредие 1,5;

Шрифт - 12 pt;

30 реда по 60 - 66 знака; Приблизителен обем на една страница - 1800 - 2000 знака

Форматиране и набор на ръкописа

Форматирането (оформянето) на текста включва избор на шрифт, големина на шрифта или кегел, разстояние между редовете или разредка, като преди това е избран формат (размери) на листа, съответно формат на текстовото поле.

Дипломната работа се представя като ръкопис, разпечатан на принтер, с текст само от едната страна върху бели листове с формат ISO A4 (21x29 см). Интервалът между редовете се определя съобразно формата на **стандартна страница** – 30 реда и 60 знака на ред или общо 1800 знака на страница (виж схемата „Макет на стандартна печатна страница“).

Окончателен вид дипломната работа

Дипломната работа се предава за защита като подвързан том в 2 екземпляра.

Използването на корица не е задължително. Предната корица, ако има такава, трябва да съдържа надпис „Дипломна работа“ и съществените елементи от заглавната страница – заглавието на дипломната работа, името на автора и място и година на защита.

АВТОРЕФЕРАТ

Авторефератът е самостоятелно печатно тяло. Представя се в 2 екземпляра, заедно с пълния текст на дипломната работа.

Примерна структура на автореферата:

Заглавна страница

Ключови думи (keywords)

Анотация (един абзац)

Резюме на английски език (½ страница)

Съдържание

I. Обща характеристика на дипломната работа (до 3 страници)

II. Структура на дипломната работа (до 5 страници)

III. Резултати, изводи и обобщение

IV. Основни приноси

Описаната структура е препоръчителна. Във всеки конкретен случай трябва да се изготвя структура на автореферат, релевантна на научната област, на изискванията на Катедрата и на изпитната комисия, пред която ще се защитава дипломната работа.

СПЕЦИФИКА НА ТВОРЧЕСКАТА ДИПЛОМНА РАБОТА

За ОКС „бакалавър“ в областта на аудиовизуалните комуникации се допускат до защита и творчески дипломни работи, представени на дигитален носител.

Към творческата дипломна работа са формулирани следните изисквания:

1. Да представлява завършено аудио-, аудиовизуално или мултимедийно произведение в определен медиен жанр или формат.

2. Да е авторски продукт на дипломанта.

3. Да се придружава от писмен текст с обем 40 стандартни страници. Съдържа теоретична постановка, изложение на основния проблем, аргументация на избрания подход и дефиниране на авторския принос. В приложение се добавя сценарий на произведението. При изготвянето на писмения текст се спазват изискванията за бакалавърска дипломна работа.

4. Да се придружава от запис върху дигитален носител.

Експозето за защита на творческия продукт е с времетраене до 10 мин.

ЗАЩИТА НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА

Студентът предава за защита следния комплект: дипломна работа в 2 екземпляра с подписите на научния ръководител и дипломанта, 2 автореферата; същото съдържание на дигитален носител (CD) и други изисквани документи.

Допускане до защита на дипломна работа

До защита на дипломна работа се допуска студент, който е положил успешно всички семестриални изпити по задължителните, избираемите и определения в учебния план минимален брой факултативни дисциплини и е провел предвидените учебни практики.

Не се допускат до защита работи, чиито текст вече е използван за придобиване на същата или друга образователно-квалификационна степен и при плагиатство.

График на държавна изпитна сесия

Защитата на дипломната работа се извършва на точно фиксирана по график дата, на която е длъжен да се яви всеки студент, допуснат до защита. Първата държавна изпитна сесия е през юли, а втората – през ноември.

Държавна изпитна комисия (ДИК)

Защитата на дипломните работи се провежда съгласно държавните изисквания за дипломиране пред Държавна изпитна комисия, назначена със заповед на Ректора. Състои се от минимум трима щатни хабилитирани преподаватели.

Процедура на защитата

Защитата на дипломната работа е публична. Процедурата по защитата е следната:

→ Рецензиране. Избран от Катедрата рецензент представя писмена рецензия за качествата на дипломната работа, не по-късно от 3 дни преди датата на защитата.

→ Запознаване с рецензията преди защитата. Дипломантът има право да прочете предварително готовата рецензия и да се подготви с писмени отговори на забележките и препоръките.

→ Встъпителното изложение на дипломанта – **експозе** (7-10 мин.), в което се представя в обобщен вид същността на темата и основните резултати от изследователския процес. Експозето може да е под формата на мултимедийна презентация.

→ Прочитане на рецензията (присъствието на рецензента е желателно) и поставяне на въпроси от комисията във връзка със съдържанието на дипломната работа. Въпроси към дипломанта могат да бъдат задавани и от останалите присъстващи с разрешение на Председателя на ДИК.

→ Защитно изложение на дипломанта. Оценяват се отговорите на критичните бележки в рецензията, на въпросите на изпитната комисия, умението на дипломанта да подкрепя отговорите си с аргументи от разработката (приложения, онагледяване), стабилността на защита на идеите (убеденост и убедителност), отношението към собствените постижения и слабости.

След изчерпване на всички въпроси председателят на ДИК прекратява защитата.

Оценяване на дипломната работа

Освен качеството на самия труд се оценяват и встъпителното и защитното изложение на дипломанта. На закрито заседание след защитата комисията определя оценки по шестобалната система за качествата на дипломната работа и успешността на нейната защита. Оценките се съобщават публично пред дипломантите. Вписват се в Протокола от заседанието на ДИК, подписан от всички нейни членове.

Не се допуска допълнително явяване за повишаване на оценката от защитата на дипломната работа.